

TEKNOLOJİK YENİLİKLERİN İŞLETME YÖNETİCİLİĞİNE ETKİLERİ

Dr.Esin (CAN) MUTLU

M.Ü. İİBF, İşletme Bölümü, Yardımcı Doçent.

Teknolojiyi öğrenmek biz Japonlar için bir yaşam tarzıdır. Bunu başkalarında yapmak zorundadır. Geçmişe bağlı kalmak ne hoş bir şeydir ve ne de mümkündür[1;275].

E.M.Reingold-M.Shimomura

ABSTRACT:*In this paper first we will consider technology and innovation concepts. They are vital that we understand the nature and effects of technological change and innovation because they are only in this way that we may hope to prosper and to grow. However, at the end of the paper we will pause to consider some of the adverse effects of the management and administration.*

Çağımız, teknoloji ve yenilikler çağıdır. Teknolojinin ne kadar hızla geliştiği ve değiştiği artık herkesçe kabul edilmiş bir gerçektir.

Teknoloji ve beraberinde getirdiği yenilikler, işletme yöneticilerinin davranışlarında farklılıklara yol açmıştır. Bazı yöneticiler bu yeniliklere karşı daha duyarlı davranırlarken, bazıları ise kayıtsız kalmışlar veya tamamen karşısında yer almışlardır. Özellikle teknolojik yeniliklerin, statülerde meydana getirebileceği değişiklikler nedeniyle işgörenler kadar endişe duymaya başlamışlardır.

Tüm bu kararsızlıklara rağmen, günümüzde yöneticiler teknolojik yeniliklere ayak uydurmak zorunda olduklarının bilincine varmışlardır. Bunu yapmadıkları takdirde 20.yy'da işletmelerinin rekabet avantajlarının ortadan kalkacağı ve global pazarlarda işletmelerini başarısızlığa sürüklenebileceğinin farkındadırlar.

Bu çalışmada teknolojik yenilikler sonucunda, işletme yöneticilerin karşılaşabilecekleri yönetim zorlukları, nelere dikkat etmeleri gerektiği ve direnişlerle karşılaştıklarında uygulamaları gereken yöntemler üzerinde durulmuştur.

1-TEKNOLOJİ VE YENİLİK KAVRAMI:

Geniş anlamda teknoloji;

“İnsanların yaşadığı ortamı kendisine daha yararlı hale getirmek amacıyla sahip olduğu ve kullandığı bilgilerin tümüdür” diye tanımlanabilir[2;7]

Ekonomi bilimcileri ise teknolojiyi;

“doğal kaynaklar, emek ve sermaye olarak isimlendirilen üretim faktörlerinin uyumlu bir şekilde bir araya getirilip üretim sürecine katılmalarını sağlayan bilgilerin toplamı”

olarak tanımlamaktadırlar[2;7-8]

Teknolojinin 3 ayrı ögesi bulunmaktadır. Bu ögeler[3;16-18]:

- İşlem teknolojisi, (iş akışındaki faaliyetlerin sıralanması ve donatımı),
- Girdi (veva malzeme) teknolojisi, (iş akışında kullanılan girdilerle ilgili bilgiler),
- Bilgi teknolojisi, (iş akışında kullanılan bilgilerin özellikleri ile ilgili bilgilerdir). Her 3 öge de, işletme bazında teknolojinin hangi alanlarda kullanılabileceğini göstermektedir.

Yenilik kavramı da, ekonomik açıdan teknolojik bir değişken olarak görülmektedir. Her iki kavramda birbirleriyle ilişkili ve birbirini tamamlar niteliktedir. “Teknoloji” tanımlanan sonra “Yenilik” tanımını incelediğimizde kavramlar daha kolay anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olacaktır:

Yenilik tanımı[2;16-18];

“Yeni fikirler, usuller, ürünler veya hizmetleri ekonomik bir biçimde üretme, kabullenme, yürürlüğe koyma”

şeklinde yapılmaktadır.

Yenilik ile teknoloji birbirleriyle fonksiyonel ilişkisi olan 2 kavram olarak değerlendirilmektedir. Teknoloji, ekonomik nitelik kazandığı zaman yeniliğe dönüşmektedir[2;13-14].

II. İNSANGÜCÜ YOĞUNLUĞU YÜKSEK OLAN TEKNOLOJİLERDE YÖNETİMİN ZORLUĞU

Günümüz işletmelerinde *“Durumsallık Yaklaşımı”*nın da, etkisiyle teknolojinin örgüt yapıları üzerindeki etkileri tartışmasız kabul edilmektedir. Artık, teknolojik gelişmenin toplum yaşamı üzerindeki etkilerinin ne kadar önemli olduğu bilinmektedir.

Bir örgütün en önemli yanı başarmayı amaçladığı iş ve bunu yapmak için kullandığı teknolojidir. Teknoloji, örgütlerdeki her şeyi etkilemektedir. Ne tür işlerin yapılacağı, bunları yapacakların sahip olması gerekli nitelikler, personelin yaptığı işten tatmin sağlaması, üretim miktarı ve kalitesi, kişisel olarak veya grup olarak çalışma, haberleşme ilişkileri vb.. gibi konular teknolojiden doğrudan doğruya etkilenmektedirler.

Genel olarak ifade etmek gerekirse; teknoloji işletmelerde;

- kişileri
- grupları
- örgütsel ilişkileri
- yönetim tekniklerini

dolayısıyla işgörenleri ve yöneticileri doğrudan doğruya etkileyecektir[4;130-131].

İnsansız, yalnızca düğmelere basmakla faaliyetlerin sürdürüldüğü işletmelerde, teknoloji en verimli bir biçimde kullanılabilir. Çünkü teknolojinin beraberinde işletmeye getirdiği; insan hataları, karşı koymaları, çıkar çatışmaları vb... sorunlar ortaya çıkmamış olacaktır. Teknoloji ve Yenilik kavramının işletmelerdeki etkilerine bu basit anlam dışında dünya ekonomisi bazında baktığımızda, işletme yöneticileri için durumun daha farklı boyutlarda olduğunu söyleyebiliriz. Yöneticilerin öncelikle gelişen ve değişen teknolojik

faaliyetler sonucunda dünya ekonomisinde 3 yeni dengenin oluştuğunu ve dengelerin işletmelerini ve onların yönetim tekniklerini etkileceklerini bilmeleri gerekmektedir.

Bu yeni dengeler[5;29-40];

1.Endüstriyel ekonominin geleneksel ürün ekonomisinden kopuşu,

2.Endüstriyel ekonomi içinde üretimin istihdamdan kopuşu,

3.Ticaretten çok sermaye akımlarının dünya ekonomisini sürükleyici gücüdür.

Teknoloji ve Yenilik kavramları açısından yöneticiyi özellikle ilgilendiren birinci ve ikinci bölümde verilen dengelerdir. Özellikle ikinci denge unsuru yönetici ve emek yoğun işletmeler açısından bazı değişiklikler meydana getirebilmektedir.

Bunun nedeni işletme yöneticilerinin, işletmelerini daha ekonomik ve verimli hale getirmek için kullandıkları teknolojiler sonucu, çalışanlarla ilgili pek çok sorunla karşılaşmaları olmaktadır. Günümüzdeki en önemli yönetsel zorlukların başında bu gelmektedir. Çünkü, teknolojinin ve yeniliklerin etkisiyle emek yoğun sanayiden bilgi yoğun sanayilere geçilmiştir[6;153]. Bunun sonucunda eğitilmiş işgücüne olan ihtiyaç artmış, emek yoğun işletmelerde bile vasıfsız işgücü tercih edilmemeye başlanmıştır.

III-İŞLETME YÖNETİCİLERİ AÇISINDAN TEKNOLOJİK GELİŞMENİN ÖNEMİ VE YENİLİK UYGULAMALARINDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN NOKTALAR

Teknolojik gelişmeler ve işletmelerde yenilik uygulamaları, yöneticilerin gözlem görevini arttırmıştır. Aslında ileri teknoloji sayesinde yöneticiler, bu görevlerini daha kolay ve kısa zamanda yerine getirme olanağına sahip olmuşlardır. Ayrıca, yüksek teknoloji sonucunda yöneticiler işletme faaliyetleri ile ilgili çok sağlıklı veriler elde etme, bunun sonucunda da, daha etkin verimli çalışma, işletmenin rakiplerine karşı avantaj sağlama, üretim maliyetlerini düşürme, sağlıklı kararlar alabilme vb... konularda büyük faydalar sağlamışlardır[7].

Teknolojinin doğru kullanımı için işletmelerde verilerin çok hızlı bir şekilde işlenmesi, değerlendirilmesi ve yorumlanması gerekmektedir. Teknolojinin işletmeye getirdiği yenilikler ve kolaylıklar nedeniyle, kapasiteleri artan ve boyutları büyüyen işletmelerde insan gücüne

olan ihtiyaçta azalmıştır. Buna karşılık teknolojik yenilikler sonucunda artık işletmelerde herşeyin robotlarla, bilgisayarlarla yapacağı söylemek yanlış bir olgudur. İşletmelerde insan gücüne olan ihtiyaç azalmakta, buna karşılıklı eğitimi, gelişmeye açık, yetenekli insan gücüne olan ihtiyaç ise artmaktadır. Yöneticilerin bunu göz önünde bulundurmaları önemli ve gereklidir.

Yöneticiler için yenilik uygulamaları sırasında dikkat edilmesi gereken noktalar ise şunlardır [8;132-135];

- İnsan ilişkilerinin gerekliliği,
- Astarla iletişim kurma zorunluluğu,
- İşletmenin finans durumunun dikkatlice gözden geçirilmesi.

Bu noktalara, dikkat ettikleri taktirde yöneticilerin işletmelerindeki çatışmaları önlemeleri çok daha kolay olacak ve işletmenin olanaklarına göre, kaynaklarını gereksiz yere israf etmeden teknolojiyen faydalanmaları sağlanacaktır.

IV-YÖNETİCİLERİN TEKNOLOJİK YENİLİK KARŞISINDA İŞLETMELERDE ORTAYA ÇIKAN DİRENMEYE KARŞI ALACAKLARI ÖNLEMLER VE BAŞVURACAKLARI YÖNTEMLER:

Yöneticilerin teknolojik yenilikleri, işletmelerinde uyguladıklarında ortaya çıkan direnişleri önlemede kullanacakları yöntemler şunlardır[9;122-126]:

a-Teknolojik yenilik eğilimlerinin en uygun zamanda yapılması ve işgörenlerin bu konuda önceden bilgilendirilip eğitilmesi direnişi azaltacaktır. Öncelikle, yöneticinin kendisinin teknolojik yenilik kavramını benimsemesi ve buna istekli olması, işgörenleri bu kavrama hazırlanmasına ve başarılı olmasına yardım edecektir.

b-Ekonomik tedbirlerin alınması ve işgörenlerin, önceden kazanmış oldukları hak ve kıdemlerin korunması, ayrıca işten çıkarılma korkusunun giderilmeye çalışılması, bu konuda bilgi verme ve şikayetleri dinleme sorunların başlamadan giderilmesine olanak sağlayacaktır.

c-İki yönlü haberleşme ve bilgi alışverişinin sağlanması, haberleşme kanallarının devamlı açık

tutulması belirsizlikten doğan direnişleri en aza indirecektir.

d-Deneme niteliğinde, teknolojik yeniliklerle ilgili çalışmalar yapılması da direnişleri azaltmada etkili bir yöntemdir.

e-Sendikalarla işbirliği sağlama teknolojik yeniliklerin benimsenmesinde etkili olan diğer bir yöntemdir.

F-En önemlisi ise işletmelerde her aşama ve düzeyde "eğitim ve geliştirme" çalışmalarına önem verilmesi ve bunun bir felsefe olarak benimsenmesidir.

V-SONUÇ

Görülmektedir ki; teknolojik yenilikler işletmeyi ve yöneticilerini çok yakından ilgilendiren faktörlerdendir. Çünkü, hızla değişen ve gelişen dünyada işletmelerin rekabet avantajına sahip olabilmeleri için teknolojik yenilikleri takip etmeleri ve daima ileriye görmeleri gerekmektedir.

İşletme yöneticilerinin çeşitli nedenlerle teknolojik yeniliklerden korkmaları ve bunları işletmelerinde kullanmaya istekli olmamaları işletmenin gücünü etkilemektedir. Bunun yanısıra bu teknolojik yeniliklerin işletmelerde uygulanması da çok çeşitli yönlerden sorunlara neden olmaktadır. Özellikle çalışanlar açısından duyulan korku ve kuşku yöneticinin karşılaşacağı diğer bir sorunu ortaya çıkartmaktadır.

Yöneticilerin herşeyden önce teknolojik yenilikleri kendilerinin benimsemesi ve işletmelerinin yapısına uygun olanlarını seçmeleri önemlidir. Bunu sağladıktan sonra ise, çalışanların bilgilendirilmesi ve eğitilmesi sonucunda işletmelerin teknolojik yenilikleri kabul etmesi ve uyum sağlamaları, daha kolay olacaktır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1]- Edwin M.Reingold, Mitsuko Shimomura: **Bir Japon Mucizesi SONY**; Zirvedekiler Dizisi, No:1, İlgı Yayıncılık, İstanbul 1989.
- [2]- Erol EREN; **İşletmelerde Yenilik Politikası**, İ.Ü İşletme Fakültesi Yayını, No: 2884, İstanbul 1981.
- [3]- Behlül ÜSDİKEN; "Büyükük, Teknoloji, Çevre ve Örgütsel Yapı", **İ.Ü Basılmamış Doktora Tezi**, İşletme Fakültesi İstanbul, 1981.
- [4]- Tamer KOÇEL; **İşletme Yöneticiliği**, İ.Ü İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul, 1982.
- [5]- Bülent AYBAR; "Global Ekonominin Değişen Dinamikleri ve Türk İşletmelerinin Global Pazarlarda Rekabet Şansı Üzerine", **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, c:22, S.2, Kasım 1993.
- [6]- Peter F.Drucker: **Gelecek İçin Yönetim**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayını, No:327, İstanbul 1993.
- [7]- Hayri ÜLGEN; **İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar**; İşletme Fakültesi Yayını, No: 225; İstanbul, 1990.
- [8]- Şerif ŞİMŞEK: **Teknolojik Değişim ve Yönetim Sorunları**; Atatürk Üniversitesi Yayını, Erzurum, 1978.
- [9]- John BEARDSHAW, David PALFREMAN; **The Organization in it's Environment**, Pitman Publishing, U.K., 1990.